

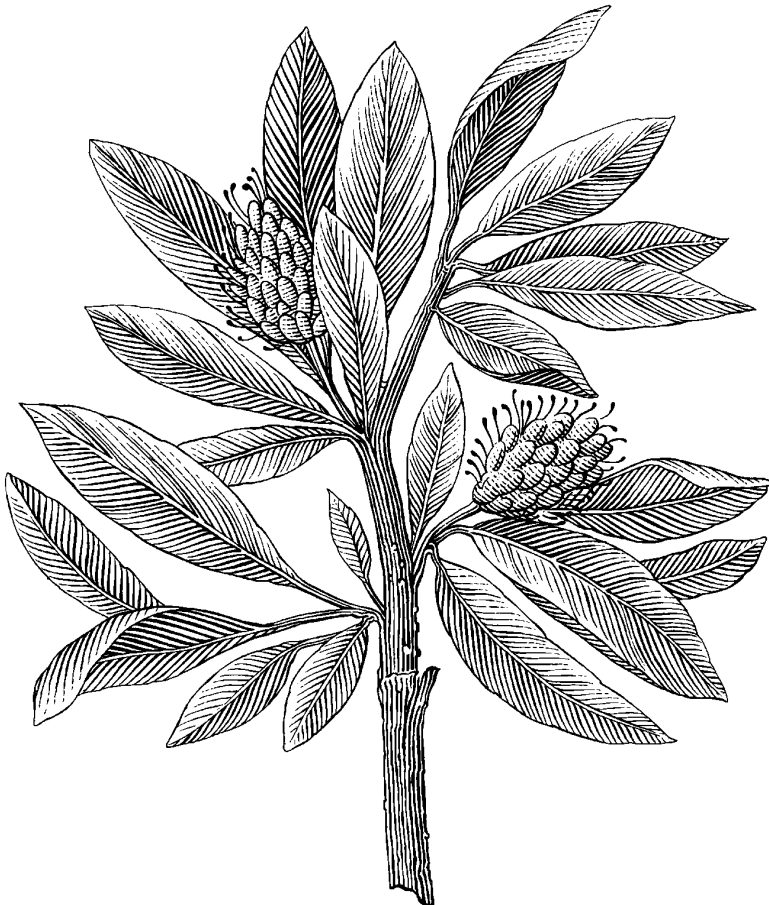
Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Kandidatuppsats

Där musiken och lyssnaren möts

*En kvalitativ undersökning av fem
universitetsstudenters dagliga användande av musik
via streamingtjänsten Spotify*

Författare: Tove Björnung Cederholm

Handledare: Anne Reese Willén

Examinator: Linus Johansson

Termin: HT2017

Ämne: Musikvetenskap

Nivå: Kandidatuppsats

Kurskod: 2MV10E

Abstract

Denna studie undersöker hur det privata vardagslyssnandet av musik ser ut idag hos studenter. Studien har särskild fokus på hur lyssnandet påverkas av studenternas tillgång till musik via tjänsten Spotify. Uppsatsen presenterar, diskuterar och analyserar fem semi-strukturerade intervjuer utifrån tidigare forskning samt psykologen James Gibsons teori om *affordance*. Undersökningen är strukturerad efter ett antal teman som exempelvis: musik som tröst, musik för att kontrollera en social situation och musik och identitet. Materialet från intervjuerna jämförs och analyseras utifrån teorin om *affordance*. Resultatet visar att vardagslyssnandet idag ser annorlunda ut på grund av den mängd av musik som idag finns tillgängligt för studenterna, till skillnad från innan streamingtjänsterna slog igenom.

Titeln på svenska: **Där musiken och lyssnaren möts - En kvalitativ undersökning av fem universitetsstudenters dagliga användande av musik via streamingtjänsten Spotify**

Titeln på engelska: **Where the music and the listener meet - A qualitative study of five university students' daily use of music through the streaming service Spotify.**

Nyckelord

Vardagslyssnande, Spotify, musik, student, streamingtjänst, affordance.

Keywords

Everyday listening, Spotify, music, student, streaming service, affordance.

Tack

Tack till min handledare som har väglett mig genom detta arbete och motiverat mig. Tack till mina informanter som ställde upp på att vara med i denna studie och tack till mina kursare som bidrog med mycket stöd och idéer på de seminarium som var under kursens gång.

Innehållsförteckning

Kapitel 1.....	4
1.1 Inledning.....	4
1.2 Tidigare forskning.....	6
1.3 Syfte och problemformulering.....	8
1.4 Metod, material och urval.....	8
1.5 Teori och begrepp.....	10
1.6 Informanterna.....	11
1.7 En students vardag.....	13
Kapitel 2.....	15
2.1 Musik i uppväxten.....	15
2.2 En vardag av lyssnande.....	16
2.3 Att lyssna på musik.....	19
Kapitel 3.....	22
3.1 Spellistor och kontroll över musiken.....	22
3.2 Informanternas spellistor.....	23
3.3.1 Musik för att kontrollera ett rums eller sin egen sinnesstämning.....	24
3.3.2 Musik som tröst.....	25
3.3.3 Musik <i>affords</i> ventilerings.....	27
3.4 Musik för att kontrollera sociala situationer.....	29
Kapitel 4.....	31
4.1 Musik och identitet.....	31
4.2 Tillgänglighet.....	33
Kapitel 5.....	37
5.1 Slutdiskussion.....	37

Käll- och litteraturförteckning.....	39
Litteratur.....	39
Källor.....	40
Bilagor.....	41
Bilaga 1 – Intervjufrågor.....	41

Kapitel 1

1.1 Inledning

I dagens samhälle hörs ljudet av musik på ett antal olika platser. Det kan till exempel vara från en gatumusiker, i affärer, hemma hos vänner eller i våra egna hörlurar.

Denna studie fokuserar på det privata vardagslyssnandet och dess olika perspektiv. Med dagens teknologi och streaming-tjänster är det möjligt att lyssna på musik hela tiden och tillgången till musik är stor. Allt som krävs är att ta upp telefonen, öppna en streamingtjänst och trycka på play på den låt man vill lyssna på. Anja Nylund Hagen menar att vardagslyssnandet idag ökar hela tiden, och att detta kan bero på att många idag har råd att införskaffa de produkter som behövs för att kunna lyssna på mycket musik i sin vardag.¹ När någonting blir så tillgängligt för allmänheten kan det lätt kännas mindre intressant, men detta har inte påverkat musiken och musiklyssnandet. Hagen menar att den snarare har blivit en större del av människors liv och vardag.²

Jag vill skriva om detta ämne på grund av att jag älskar musik. Musik har alltid varit en extremt stor del av min vardag, ända sedan jag var liten. Jag gick från att lyssna på CD-skivor till band som jag gjorde själv, till mp3-spelare, till iPod, till iPhone och jag har nu en telefon med största möjliga utrymme så att jag kan få plats med all min musik. Jag har alltid lurarna i öronen, bara jag går för att slänga soporna så passar jag på att lyssna på musik, även om jag bara hinner en låt. Inte nödvändigtvis för att jag inte gillar tystnaden, utan för att musiken ger mig något som inte går att beskriva. Den ger mig glädje och energi på ett sätt som nästan inget annat eller annan kan.

Här på campus ser jag hur studenter som går utan sällskap har hörlurar i öronen, och hur de inte tar ut dem förrän de till exempel möter en kompis eller går in i klassrummet. På bussen sitter nästan alla som är ensamma med hörlurar i öronen. Det är svårt att avgöra vad de lyssnar på, utöver musik kan det även vara en podcast eller till exempel en ljudbok. Jag har ofta funderat över vad det är som gör att unga vuxna idag har ett sådant behov av

---

1 Anja Nylund Hagen "Music Streaming the Everyday Life", *Networked Music Cultures* R. Nowak, A. Whelan (eds.), (Palgrave Macmillan 2016 e-bok) pp 227-245, s. 240

2 Ibid, s. 240

ljud, specifikt musik, i sin vardag och varför vanorna ser ut som de gör idag. Jag ville därför titta närmare på det hos studenter vid Linnéuniversitet, och se om jag kunde hitta ett mönster och en förklaring till detta. Eftersom att jag själv är student vid detta universitet så känner jag väl till miljön och de förutsättningarna som finns för lyssnandet inom en typisk students vardag. Detta gav mig även en bra utgångspunkt för att kunna analysera uttalanden och för att kunna förstå och beskriva företeelsen.

Denna studie analyserar studenternas vardagslyssnande av musik, och hur mängden av lyssnande kan vara kopplat till den bredd av musik som finns tillgängligt för dem. För att undersöka detta har jag genomfört en intervjustudie med fem studenter mellan 20 och 25 år som studerar vid Linnéuniversitet i Växjö. Under intervjuerna framgår det att musik är något som har stor betydelse i studenternas liv idag och att det är ett verktyg som många av dem använder för att må bra.

Detta beteende kommer förmodligen från att det idag finns en så stor mängd musik som är tillgänglig, och mängden i sig blir en förutsättning för att kunna lyssna på det sätt som de flesta av mina informanter beskriver att de gör. Studien tar utgångspunkt i förhållandet som skapas mellan lyssnaren och möjligheten att välja fritt. Den diskuterar även de skillnader som finns på formen av lyssnandet och hur lyssnandet kan påverkas av faktorer som till exempel vilken person som lyssnar, vilken musik det är och i vilken kontext musiken lyssnas på. Analysen utgår från den tidigare forskning som jag har läst inför studien och utifrån psykologen James Gibsons *affordance* teori, som jag förklarar utförligare under metodavsnittet. Undersökningen fokuserar främst på streamingtjänsten Spotify på grund av att det var den tjänst som mina informanter nämnde som sitt huvudsakliga forum för att lyssna på musik.

1.2 Tidigare forskning

Vardagslyssnandet har ett stort forskningsfält med många stora namn inom sig. Jag har i min studie valt att exemplifiera forskningen med ett viktigt internationellt namn, Tia DeNora, och ett viktigt nationellt namn, Lars Lilliestam, samt några exempel av mer aktuell forskning kring musiken och dagens teknik.

Forskaren Tia DeNora har utfört undersökningar om vardagsanvändandet av musik, bland annat i boken *Music in everyday life*.³ Där utför hon en etnografisk undersökning av det vardagliga användandet av musik och jämför beteende i västvärlden med beteende i till exempel Afrika. Ett exempel som hon diskuterar är hur människor i Afrika använder musik i sina traditioner på ett helt annat sätt än vad vi i västvärlden gör. I Västvärlden har vi några få sådana låtar som till exempel bröllopsmarschen, men DeNora menar på att man i Afrika har väldigt många fler.

I boken *Musiken och jag: Rapport från forskningsprojektet Musik i Människors Liv* så har Lars Lilliestam och Thomas Bossius intervjuat människor mellan 20-95 år om deras intresse för musik i deras vardag. Studien berör inte bara lyssnandet utan även andra aspekter av musik i vardagen som dansande, musikutövande etc.⁴ I Lilliestams nya utgåva av hans bok *Musikliv* som nu mera heter *Musikliv: Vad människor gör med musik- och musik med människor*, behandlas det vardagliga musiklyssnandet. Lilliestam diskuterar här förhållandet mellan personer och deras musikspelare som till exempel en mp3 eller iPod och menar på att ungdomar ofta ser sina musikspelare som sin bästa vän.⁵ Lilliestam diskuterar även hur musiken påverkar människan, och hur människan kan påverka den musik som spelas, som namnet på boken antyder. Inför det fält som jag studerar krävdes det dock en större inblick i forskningen som berör den moderna teknologin. Möjligheten att använda sig av streamingtjänster som Spotify där man kan söka efter ny musik på plats, saknas i både DeNoras och Lilliestams forskning, eftersom de är skrivna innan streamingtjänsterna slog igenom.

---

3 DeNora, Tia, *Music in everyday life*, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 2000

4 Bossius, Thomas & Lilliestam, Lars, *Musiken och jag: rapport från forskningsprojektet Musik i människors liv*, Ejeby, Göteborg, 2011

5 Ibid, s. 89

Efter att streamingtjänsterna slog igenom har det publicerats mycket ny forskning. Maria Strand Skånland har ingående studerat relationen mellan lyssnaren och mediespelaren. Skånland redovisar i artikeln ”A Young Woman's Narrative on the role of Mobile Music in Coping with Everyday life” hur hennes yngsta informant hanterar sin vardag med hjälp av sin mediespelare. Skånland kommer fram till att hennes informant, genom lyssnandet, kan använda sig av musiken för att hjälpa sig själv att må bättre psykiskt.⁶ Mathew Flynn diskuterar i sin artikel ”Accounting for listening: how music streaming has changed what it means to listen” hur vi idag lyssnar på olika sätt och hur vi under olika situationer blir mer eller mindre påverkade av musik. Flynn diskuterar även kontrollen som vi idag har över vårt lyssnande och redovisar olika typer av spellistor.⁷ Anja Nylund Hagen menar att vardagslyssnandet av musik ökar naturligt tillsammans med att den moderna teknologin utvecklas. Som tidigare nämnts så diskuterar Hagen även relationen mellan lyssnaren och musikspelaren. Hon diskuterar också hur den relationen kan påverka lyssnarens övergripande relation till musik.⁸ David Beer har utgett en artikel som diskuterar den struktur som skapats i samhället tillsammans med det moderna lyssnandet.⁹ Han diskuterar där hur det mobila lyssnandet används i sin vardag och i vilket kontext lyssnandet förekommer.¹⁰

Lilliestam och DeNoras forskning saknar till viss del aspekten av det mobila lyssnandet, i den mån att den inte diskuterar hur det mobila lyssnandet ser ut idag. Den mer moderna forskningen av till exempel Skånland och Beer saknar till viss del perspektivet på hur den oändliga mängden musik på streamingsajter gör så att man kan lyssna betydligt mer utan att tröttna. Det berörs visserligen i deras forskning men diskuteras väldigt lite.

Streamingsajter är ett relativt nytt fenomen och tekniken utvecklas hela tiden, vilket även gör att forskningsfältet om vardagslyssnande är i ständig förändring. Det är svårt att fånga exakt hur forskningsfältet ser ut eftersom ny forskning släpps kontinuerligt. Till exempel, det publicerades en bok i slutet av mitt arbete december 2017, *Streaming Music –*

Practices, Media, Cultures av Sofia Johnsson, Ann Werner, Patrik Åker och Gregory

---

6 Marie Strand Skånland, ”A young woman's narrative on the role of mobile music in coping with everyday life”, ur Lars Ole Bonde, Even Ruud, Marie Strand Skånland, och Gro Torndalen, [eds.] *Musical life stories: narratives on health musicking*, Oslo: Norwegian Academy of Music, 2013

7 Mathew Flynn, ”Accounting for Listening: how music streaming has changed what it means to listen”, *Kinephanos: Revue d'études des medias et de culture populaire/Journal of media studies and popular culture*, vol 6, *Musical and Media Connectivities: Practices, Circulation, Interactions* December 2016, s. 36-59

8 Nylund Hagen, Anja. *Music streaming in everyday life*

9 David Beer, ”Mobile Music: Coded Objects and Everyday Spaces”, *Mobilities*, vol 5:4 2010, s. 469-484

10 Ibid

Goldenwaig¹¹, som har många paralleller till mitt arbete. Bokens publiceringsår är 2018 men den gick att få tag på universitetsbiblioteket i Växjö från och med december 2017. På grund av att boken publicerades så pass långt efter jag påbörjat mitt arbete och eftersom jag inte kunde få tag på den förrän i slutskedet av min studie, då jag redan haft alla mina intervjuer, har jag inte haft möjlighet använda mig av den i mitt arbete. Det finns otroligt mycket att läsa inom ämnet och jag har valt att använda mig av den forskningen som känns mest relevant och begränsat den till en mängd som känns adekvat för en studie av denna storlek.

1.3 Syfte och problemformulering

Syftet med denna undersökning är att bidra till ökad förståelse för hur studenter i åldrarna mellan 20 och 25 idag lyssnar på musik och hur deras beteende är kopplat till bredden av musik som finns tillgängligt för dem via streamingsajter som till exempel Spotify. Utöver detta vill jag även ge ett perspektiv på hur mycket musik studenterna lyssnar på och varför. Vidare vill jag undersöka om musiken kan påverka deras välmående.

Undersökningen kommer att beröra frågor som hur studenterna lyssnar på musik, i vilka syften de lyssnar och i vilka miljöer, vilken typ av musik de lyssnar på och hur den anpassas efter vardagen och vilken betydelse Spotify och dess mängd musik har haft för lyssnandet.

1.4 Metod, material och urval

Den här undersökningen utgår från fem kvalitativa intervjuer som jag gjort med universitetsstudenter vid Linnéuniversitet i Växjö i åldrarna mellan 20 och 25. Valet att undersöka vardagslyssnande hos studenter vid samma universitet och runt samma ålder grundas i att det förutsätter att de med störst sannolikhet har relativt lika vardagar, och att deras svar då kan analyseras utifrån att de har samma förutsättningar samt liknande möjligheter att lyssna på musik. Genom att jag själv studerar vid Linnéuniversitet och är i samma åldersgrupp som informanterna, är jag bekant med miljön de lever i och beskriver under intervjuerna. Detta påverkar till viss del min analys och tolkning av informanternas

---

¹¹ Johansson, Sofia, Werner, Ann, Åker, Patrik & Goldenzwaig, Gregory, *Streaming music: practices, media, cultures*, London, 2018

svar och vardag. Jag har med hjälp mitt insider-perspektiv en insikt i informanternas livssituation, i hur deras vardag ser ut och vilka möjligheter dagen kan erbjuda, vilket i sig breddar min tolkningsförmåga av materialet.

Jag har med detta i åtanke gjort mitt bästa för att undvika att generalisera mina analyser och tolkningar utifrån min egna uppfattning om hur livet ser ut på universitetet, och istället försökt att till min bästa förmåga utgå enskilt från informanternas svar. Detta med undantag på kapitel 1.7 – En students vardag, där mina egna uppfattningar och generaliseringar spelar en stor roll.

Informanterna studerar olika program på universitetet. På så sätt behövde jag inte koppla ihop program till beteende då det skulle blivit ett större arbete. Jag tog beslutet att intervjua både kvinnor och män, men värderar inte kön i min analys på grund av att även detta skulle väcka större frågor än mitt arbete är ämnat för. Jag hittade informant E, N och M via en universitetssida på webbplatsen Facebook. De andra tre kontaktade mig eftersom de hörde från vänner att jag gjorde intervjuer och gärna ville delta i studien.

Intervjufrågorna handlar om hur de lyssnar på musik i sin vardag och i vilket syfte de gör det.¹² Frågorna berör även vilken roll, liten eller stor, som musiken har i informanternas liv och i viken utsträckning tillgängligheten påverkar deras lyssnande. Frågorna undersöker även det faktum att informanterna haft tillgång till Spotify under en stor del av deras liv, och hur/om tjänsten har integrerat med deras vardag sedan långt tillbaka. Intervjuerna ägde rum på Linnéuniversitetets campus i Växjö. Jag valde att utföra alla intervjuer på universitetsområdet för att skapa en så neutral miljö som möjligt för både informanterna och mig som intervjuare. Jag hoppades på att det skulle göra så att informanterna kände sig bekväma eftersom det är en bekant miljö.

Alla intervjuer spelades in med hjälp av ett inspelningsprogram på min telefon och varade mellan 30-45 minuter. Jag inledde alla intervjuer med en detaljerad beskrivning av min undersökning, frågade dem om anonymitet och om tillstånd att få spela in. Vid intervjuerna gjorde jag även enstaka anteckningar. Intervjuerna var semi-strukturerade vilket betyder att man har ett antal förberedda frågor men lämnar även utrymme för fria

---

12 Bilaga 1

reflektioner under intervjun.¹³ Målet var att informanten skulle prata så fritt som möjligt utan att komma från ämnet. Inför intervjun förberedde jag 14 frågor om musiken i vardagen, några frågor relativt smala och några bredare. Jag var noggrann med att inte ställa ledande frågor då det lätt kan kännas riktat mot ett önskat resultat. Valet av frågor inspirerades främst på Tia DeNoras bok *Music in everyday life* och Lars Lilliestams bok *Vad människor gör med musik- och musik med människor*. Båda författare har i dessa böcker utfört intervjuer inom ämnet vardagslyssnande och jag har via dem och via mina egna erfarenheter hittat en del av de teman som jag valt att fokusera på. På grund av att jag själv studerar vid universitet var det enkelt för mig att välja ut teman utefter vad som kändes mest applicerbart på vardagslivet inom universitetet. Jag formulerade sedan relevanta frågor för undersökningen utifrån dessa teman med hänsyn till den kontext som både jag och informanterna vardagligen befinner oss i.

Genom den semi-strukturerade intervjuformen hade jag möjlighet att fånga många olika perspektiv som mina informanter hade om musik istället för att ha en rad korta smala frågor som i en kvantitativ undersökning. Detta har gjort att jag kunnat fånga upp viktiga aspekter och nyanser som inte varit möjlig i en kvantitativ undersökning. Undersökningen är komparativ. Jag jämför mina informanters svar med varandra, men även med tidigare forskning genomgående i texten.

1.5 Teori och begrepp

För att analysera mitt resultat har jag utöver den tidigare forskningen, använt mig av James Gibsons teoretiska perspektiv *affordance*.¹⁴ Teorin handlar om hur individer uppfattar sin miljö och hur de agerar inom den. En *affordance* av en miljö eller en sak, är det som tinget erbjuder, förser och utrustar personen med.¹⁵ Teorin beaktar människans olika förmågor att tolka, förstå och uppleva olika objekt och fenomen, alltså kan situationer eller musik betraktas på olika sätt beroende på deras individuella, sociala, kulturella och kontextuella referenser.¹⁶ Miljöer, objekt och fenomen kan alltså *afford* olika beteenden från olika människor. Människan påverkar dock aldrig ett objekts, en

---

13 Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter, *Handbok i kvalitativa metoder*, 2, s. 37-38

14 Gibson, James J., *The ecological approach to visual perception*, Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, N.J., 1986, s. 127-143

15 Ibid, s. 127

16 Ibid, s. 128

miljö eller fenomenens *affordance*, den är alltid den samma. Däremot så har människor olika förmågor att utnyttja en *affordance* och objektet eller miljön *affords* på så sätt olika beroende på person.¹⁷ Till exempel, en stol har en viss *affordance* för en vuxen person, och en helt annan för ett barn. Stolen *affords* en vuxen person ett bekvämt sätt att sitta vid middagsbordet. Men för ett barn blir det ett mindre önskvärt alternativ eftersom barnet kanske inte kommer tillräckligt långt upp och det blir omständligt att försöka äta sin middag. Stolens *affordance* förändras inte, den är den samma, men en vuxen person kan nyttja dess *affordance* på ett annat sätt än vad barnet kan. På samma sätt har musik en *affordance* som inte alla kan använda på samma sätt på grund av saker som till exempel personliga preferenser eller förkunskaper. Genom att jag lever i samma miljö som informanterna och vi delar erfarenheter som studenter, har jag lätt att relatera till dem och har även en viss förståelse för hur musikens *affordance* kan uppfattas av dem.

I förhållande till min studie kan denna teori användas som ett verktyg för att analysera den *affordance* som musik och till exempel streamingtjänsten Spotify erbjuder informanterna, och hur deras egna förutsättningar påverkar detta. Informanterna använder sig främst av Spotify via sina smartphones när de lyssnar på musik. Musiken blir på så sätt beroende av Spotify som i sin tjänst blir beroende av smartphonen. Tillsammans bildrar dessa tre till den *affordance* som musiken ger informanten genom dess lyssnande.

Trots att *affordance* och *affords* är engelska ord och min uppsats är skriven på svenska så har jag valt att använda mig av de engelska begreppen. Detta i hopp om att det ska bli så tydligt som möjligt och för att förenkla diskussionen genom texten. Begreppen *affordance* och *affords* är ord som Gibson själv konstruerat och det finns därför inte någon självklar översättning på ordet heller.

Affordanceteroin kändes som en självklar teori att använda mig av för att analysera mina resultat då jag redan omedvetet använt mig av den från början av mitt arbete. Jag ifrågasatte till exempel vad mina informanter fick ut av musiken och varför det fick ut olika saker av olika typer av musik, vilket går att koppla till fenomenets och objekts *affordance*.

Det finns forskning som visar att vi lyssnar på musik på olika sätt. Dessa olika sätt har

---

17 Ibid, s. 129

definierats och benämnts på varierande sätt av ett flertal forskare. Helmut Rösing benämner de olika sätten att lyssna som *ouppmärksammat lyssnande* och *uppmärksammat lyssnande*.¹⁸ Dessa två är enligt Rösing de motsatser som finns i de olika sätten att lyssna. Jag har valt att använda mig av Rösings termer i denna uppsats eftersom jag tycker att de beskriver lyssnandet bäst.

1.6 Informanterna

E - Läser kulturledarprogrammet år två på Linnéuniversitet. E är 22 år gammal och kommer från Karlstad. Hon använder sig främst av Spotify. Lyssnar på många olika sorters musik men främst på svensk pop.

K - Läser internationella samhällsvetarprogrammet på år 2 på Linnéuniversitet. K är 23 och kommer från Göteborg. Han använder sig främst av Spotify. Lyssnar på många olika sorters musik men främst pop och hiphop.

M - Läser musikproduktionsprogrammet år två på Linnéuniversitet. M är 22 år gammal och är från Hultsfred. Hon använder sig främst av Spotify. Lyssnar på så många sorters musik som möjligt, har inte ett speciell genre som favorit.

S - Läser national ekonomi år 1 på Linnéuniversitet. S är 25 och kommer från Göteborg. Han använder sig främst av Spotify. Lyssnar främst på nysläppt musik för att hålla sig uppdaterad men föredrar hiphop.

N - Läser Bibliotek och informationsvetenskap år 3 på Linnéuniversitet. N är 22 år gammal och kommer från Bjursås. Hon använder sig främst av Spotify. Har ingen specifik genre som favorit.

---

¹⁸ Rösing, Helmut, "Listening Behaviour and Musical Preferences in the Age of 'Transmitted Music'", <http://www.jstor.org.proxy.lnu.se/stable/pdf/853360.pdf>, s. 133-134 (Hämtad 09-12-2017)

1.7 En students vardag

Som tidigare nämnts är gruppen av informanter tämligen homogen i förhållande till hur deras vardag ser ut, vilket gör gruppen lämplig för en smalare undersökning. Studenter har en speciell typ av vardag där behovet av att fylla den med musik kan vara större än andra befolkningsgrupper på grund av mycket enskild tid. I denna undersökningen är ett av målen att undersöka hur mycket studenterna lyssnar på musik och om deras beteende är kopplat till mängden av musik tillgänglig via streamingtjänster. För att ge en större förståelse för detta måste jag först redogöra för hur en av dessa studenters vardag kan se ut på Linnéuniversitetet i Växjö. Följande beskrivning av en students vardag baseras på mina egna erfarenheter och uppfattningar samt hur informanterna har beskrivit sin vardag vid universitet under intervjuerna.

Studenten vaknar i sin lägenhet. Kanske bor hen på campus, kanske en bit utanför in mot stan. Först är det dags för frukost och sedan är det tid för att ta sig in till universitet. Studenten kanske sitter lite i biblioteket och studerar innan lunch med några kompisar, och sedan ska studenten kanske iväg på en föreläsning på cirka tre timmar. Efter föreläsningen är det mer fritid som gäller som kan spenderas på till exempel mer plugg, träning, handla mat eller att umgås med vänner. Under denna dag har studenten haft möjlighet att lyssna på musik hela dagen förutom under de tre timmarna hen var på föreläsning och möjligtvis lunchen. Hur och när lyssnar studenten på musiken? Är det på morgonen för att vakna på ett fridfullt sätt, på bussen eller promenaden till skolan? Under tiden i biblioteket för att blockera ut allt buller från andra studenter? Eller när hen kommer hem för att fylla det tomrum av tystnad som helt plötsligt finns när kanske för första gången i sitt liv bor själv? Detta ska jag försöka ta reda på.

I följande kapitel presenterar jag resultaten från mina intervjuer samt diskuterar de i kontext till tidigare forskning och utifrån psykologen James Gibsons teoretiska perspektiv *affordance*. Utifrån intervjuerna och tidigare forskning har teman som till exempel ”Musik som tröst” och ”Musik och identitet” skapats och därav mina rubriker som uppsatsen löpande text utgår från. Rubrikerna agerar som en övergripande beskrivning av det som diskuteras i texten under. Jag har valt att inkludera citat från informanterna för att framhäva deras röst genom arbetet. Dessa kapitel bygger enbart på intervjumaterial och

mina egna reflektioner som insider på campus lämnas utanför. Däremot så fortsätter jag att använda mig av mina egna erfarenheter för att tolka och analysera resultaten i förhållande till frågeställningarna.

Kapitel 2

I kapitel två diskuteras musik under uppväxten, musik i vardagen och olika sätt att lyssna på musik. Jag har först valt att redovisa för hur mina informanternas musikvanor såg ut under deras uppväxt, då de inte hade tillgång till Spotify och musikens *affordance* var mindre tillgänglig för dem. Detta ger en bakgrund som visar att deras situation nu ser väldigt annorlunda ut vilket också visar att deras vardagslyssnande idag är starkt kopplat till den miljö/livssituation de nu befinner sig i.

2.1 Musik i uppväxten

När mina informanter växte upp fanns inte Spotify eller smartphones tillgängligt ännu. Urvalet av musik bestod då av de CD-skivor som man hade hemma, fick låna av kompisar eller den musik som spelades på radio. För några av dem var musiken inte så viktig, och var heller inte en särskilt stor del av deras vardag. Deras vanor av att lyssna på musik såg väldigt annorlunda ut då än vad de gör idag. Jag frågade mina informanter om de kommer ihåg när de för första gången kände en stark koppling till musik och när de hittade någonting som de verkligen tyckte om, och när de medvetet sökte upp eller köpte musik för att kunna lyssna mer.

Informant M minns hur hon redan i ung ålder älskade att lyssna på musik och hur hon ofta gick hem efter skolan och lyssnade på CD skivor på sitt rum. Informant E minns hur det oftast var tyst hemma, vilket hon inte tyckte om så hon brukade själv sätta på musik för att skapa något slags bakgrundsljud. K minns hur han bara lyssnade på det hans bror tyckte om och egentligen inte brydde sig så mycket om musik innan han började dansa. Då blev musiken något helt annat och fick en ny betydelse. N minns hur hon började lyssna på Avril Lavignes musik när hon var ungefär tio år och det var då hon upptäckte musiken.

S minns hur de i förskolan hade musiktimme och menar att det var då han började förstå vad musik egentligen var. När han var tio började han lyssna på musik själv och då lyssnade han mest på rock eftersom hans pappa och morbror lyssnade på det. När han var 12 år började han lyssna på hiphop men ändrade musiksmak igen när han började skejta.

Han berättar att alla andra som skejtade lyssnade på band som *Sum-41* och *Offspring* och då ville även han lyssna på det. S berättar hur det var först när han var cirka 16 år som han insåg att man inte behövde lyssna på det som alla andra lyssnade på, och då blev hiphopen hans största musikintresse

Musikens *affordance* påverkades av deras miljö, ålder och erfarenheter. I ung ålder hade många av dem inte upptäckt musiken och vad de kunde få ut av den. Faktorer som den teknologiska utvecklingen och informanternas mentala förmåga att ”ta emot” det musiken hade att erbjuda förändrar på så sätt vad musiken *affords* individen. Idag har alla mina informanter en smartphone och ett konto på Spotify och kan på så sätt väldigt lätt hitta all världens musik på några sekunder med en internetuppkoppling. Alla dessa saker/fenomen som till exempel Spotify och smartphones har *affordance* som studenterna nyttjar.

2.2 En vardag av lyssnade

I början av 1900-talet gjordes en rad undersökningar om musik och kulturvanor. I en engelsk undersökning som gjordes bland ungdomar uppgav 81 procent av de tillfrågade att musik var en viktig del av deras liv, och att musik påverkat deras sätt att tänka om olika saker.¹⁹ Lilliestam har gjort ett flertal musikundersökningar bland ungdomar i Sverige och visar att ”Många ungdomar idag säger att de lyssnar på musik nästan ständigt, ibland dygnet runt, och man både somnar och vaknar till musik. En del tycker att det är för tyst utan musik och man får svårt att koncentrera sig”.²⁰ Både Skånland²¹ och Lilliestam lyfter fram att musiken idag ofta förkroppsligas (likt en person). Lilliestam hävdar även att musiken även kan betraktas som en mer neutral del av miljön.²² I mina intervjuer frågade jag informanterna om musiken i deras vardagliga liv och bad dem beskriva vardagen utifrån deras musiklyssnande. Svaren visar att vissa tydligt förkroppsligar musiken medan andra ser den som en mer neutral aspekt.

Informant M som pluggar musikproduktion beskriver sin vardag enligt följande:

---

19 Lilliestam, Lars, *Musikliv: vad människor gör med musik - och musik med människor*, 2. rev. uppl., Ejeby, Göteborg, 2009, s. 77

20 Ibid, s. 90

21 Skånland Strand, Marie, ”A young woman's narrative on the role of mobile music in coping with everyday life”, s. 63

22 Lilliestam, Lars, *Musikliv: vad människor gör med musik - och musik med människor*, s. 96

På nått sätt är det musik på hela dagen, det är sällan som det är tyst. Antingen spelar jag själv eller så lyssnar jag på musik. Det kan vara när jag sminkar mig, diskar, lagar mat, vad som helt så har jag musik på. Är jag ute och går, tränar, i duschen, den är alltid med mig på något sätt och det har stor betydelse.

Informant E, S och K tycker likt M, att musiken är en del av hela deras vardag och att det sällan är tyst, och helst inte ska vara det. För de flesta av dem så fyller musiken upp ett slags tomrum och kan för vissa av dem göra så att de inte känner sig lika ensamma.

Informant E:

Så fort det ”ska vara tyst” vill jag ha musik på. Som ett sällskap. Jag avskyr verkligen att vara själv och som liten var jag väldigt ofta ensam hemma. Nu bor min pojkvän bara hos mig på halvtid. När han inte är där och pratar med mig så måste någon annan prata med mig, och då blir musiken ett substitut. Jag gillar ju musik jätte mycket också såklart men jag använder den nog mest för att fylla tomrummet av människor.

E förklarar här hur någon annan måste prata med henne om hennes pojkvän inte är där, och refererar på så sätt till musiken som en person. Hon förkroppsligar alltså musiken och använder den som ett substitut för en relation.²³

Även S berättar att musiken på ett eller annat sätt alltid är med honom genom vardagen. S berättar:

Det första jag gör när jag vaknar är att jag lyssnar på musik. Då spelar det inte så stor roll vad det är, då trycker jag mer eller mindre bara på play och fortsätter spela det som jag spelade kvällen innan. På bussen till skolan lyssnar jag på musik, från skolan lyssnar jag på musik, när jag kommer hem lyssnar jag hemma tills jag somnar. Musiken är med mig hela tiden förutom när jag sover.

Musiken lämnar alltså aldrig S förutom vid de tillfällen som det absolut inte går, som när han studerar. Likt S beskriver K sitt musiklyssnande som följande: ”Jag vill ha på musik hela tiden, när jag ska gå eller åka någonstans. Jag älskar att lyssna på musik på morgonen, jag lyssnar mycket hellre på musik än på tv:n liksom. Och sen lyssnar jag alltid på musik när jag är ute och gör någonting”. K berättar att han ofta lyssnar på musik för att

---

23 Skånland Strand, Marie, ”A young woman's narrative on the role of mobile music in coping with everyday life”, s. 63

slappna av och för att det känns bra. Musiken *affords* alltså K ett sätt att varva ner och ett sätt att må bra.

Olikt de andra informanterna så berättar N att hon inte lyssnar på musik varje dag, men att när hon gör det så lyssnar hon verkligen. Hon använder sig alltså av uppmärksammat lyssnande. N berättar att hon ibland strö-lyssnar när hon åker buss, är på fest eller gör sig i ordning. Annars tycker hon oftast inte om att ha på musik bara för sakens skull som en bakgrund, som de andra informanterna gör.

Informanternas sätt att förhålla sig till musiken och vad musiken *affords* individen, skiljer sig. Informant M:s förkunskaper inom ämnet gör förmodligen så att hon kan ta en större del av musikens *affordance* än vad de andra informanterna kan. Hon beskriver hur hon sedan hon började på programmet har lärt sig att uppskatta mer musik och att ”höra fler nivåer av musik”. Den informant som sticker ut mest i sitt förhållande till musiken är dock informant N. De andra fyra informanterna anser att musiken är och helst ska vara närvarande den största delen av dagen. Den ska utfylla ett syfte som informant N inte tycker sig förstå, musiken har inte samma *affordance* för henne. Hon berättar om hur hon kan tycka att det är jobbigt när man till exempel är några kompisar som dricker öl och pratar, att någon alltid vill lyssna på musik. Hon beskriver det som att antingen så är det musik hon inte känner till och då känns den bara onödig, eller så är det musik som hon känner till och då vill hon helst sjunga med och lyssna på musiken vilket ”...såklart gör det svårt att fortsätta prata” säger hon med ett skratt. Även informant E:s förhållningssätt till musiken sticker ut. Hon är den enda av informanterna som klart och tydligt beskriver att musiken kan fungera som ett förkroppsligat sällskap, medan de andra verkar se på musiken som mer en del av deras vardagliga miljö. Musiken *affords* E sällskap.

Jag frågade även mina informanter ”när lyssnar du inte på musik?”. Svaren var smått varierande men alla kortfattade. Vid föreläsningarna var det inte såklart inte möjligt. Utöver föreläsningarna hade alla en, högst två tillfällen som de tyckte att musik inte passade in. Detta var oftast var när de skulle sova eller när de studerade. Utöver detta är det väldigt få tillfällen i deras vardag då de inte lyssnar på musik. Detta visar att de, som jag tidigare trott, alla har en homogen vardag och på så sätt har även musiken ett relativt homogent *affordance*, iallafall i fyra av fem fallen.

Oberoende av om informanterna ser musiken som ett sällskap eller som en del av miljön så är det tystnaden som är främmande för de flesta av dem. Eftersom musiken är så associerad med vardagen så upplever informanterna det som ödsligt utan den och dess frånvaro blir lätt förknippad med ensamhet, vilket bekräftar Lilliestams teori om att musiken blivit en del av miljön.²⁴ De flesta informanterna anser alltså att musiken bidrar till att skapa en miljö med större *affordance*.

2.3 Att lyssna på musik

Det privata musiklyssnandet i vardagen har förändrats starkt sedan 80-talet i takt med teknologins utveckling.²⁵ Med den stora mängd musik som finns tillgänglig idag via streamingtjänster som Spotify kan musiken få olika syften i olika sociala rum.

De tidigare generationerna satt ofta ner och ägnade sig enbart åt sysslan att lyssna och analysera musiken.²⁶ Det framgår under mina intervjuer att den typen av lyssnande, det uppmärksammade, inte är lika förekommande idag. Det är väldigt vanligt att musiklyssnandet istället associeras med och används tillsammans med en annan aktivitet, som till exempel träning.²⁷

Likt teorin om att musiken har blivit mer förkroppsligad belyser Lilliestam tidigare forskning som visar på att en av anledningarna till att den uppmärksammade lyssningen inte är lika förekommande idag kan bero just på att musiken har blivit mer kroppslig.²⁸ Musiken och lyssnandet har alltså gått från att vara en enskild aktivitet till att vara en självklar del av vardagen och dess sysslor. Något som alltid finns där som människor använder för att skapa en känsla i ett rum och ibland för att skapa en känsla av förkroppsligat sällskap.²⁹ Miljön kan även påverka musikens *affordance* eftersom det avgörs genom relationen mellan person, miljö och objekt. Olika personer uppfattar egenskaperna hos musiken olika, vilket kan ge den olika *affordancer* för olika personer.

---

24 Lilliestam, Lars, *Musikliv: vad människor gör med musik – och musik med människor*, s. 96

25 Ibid, s. 89

26 Ibid

27 Ibid

28 Ibid, s. 95

29 Ibid

Informant S påpekar att han lyssnar på olika sätt. Ibland lyssnar han uppmärksammat och ibland lyssnar han ouppmärksammat, helt beroende på tillfälle och situation. När han är ensam lyssnar han nästan alltid uppmärksammat och tycker att det är roligt att analysera båda text och melodi. Han tycker dock att det är minst lika roligt att få lyssna på musik med sina kompisar, även om det blir på ett väldigt annorlunda sätt. När S lyssnar ensam kan han ta del av en större del av musikens *affordance* på grund av hans interaktion med musiken, till skillnad från när han hör på musik med vänner och inte kan uppfatta och ta emot lika mycket från musiken. S berättar: ”För mig är att *höra* på musik och att *lyssna* på musik är två helt olika saker. Lyssna är när jag går helt in i musiken och lyssnar på allt, att höra är när jag till exempel är ute eller förar med kompisar, då lyssnar jag egentligen inte”. S använder begreppen *lyssna* respektive *höra* synonymt med *ouppmärksammat* respektive *uppmärksammat* lyssnande. S beskriver hur hans sätt att lyssna har utvecklats genom åren:

Förut var det nog bara något som skulle låta i bakgrunden, en till dimension av promenaden mer eller mindre. Men nu spelar det ju roll, definitivt. Är jag på bra humör så vill jag ju ha glad musik och så vidare med alla sinnesstämningar. Nu kan du ju anpassa musiken så lätt genom att du har allting så lätt åtkomligt via Spotify. Men då spelade det nog ingen roll vad det var utan bara att det skulle låta.

Tidigare har han använd musiken främst som bakgrund, det vill säga lyssnat ouppmärksammat, medan han nu är mer medveten av musikens effekter på honom och lyssnar mer uppmärksammat. Alla informanterna visar att de lyssnar i olika syften, oavsett om det är uppmärksammat eller inte. För att bli piggare, för att slappna av, för att bli gladare och så vidare. Musik blir på så sätt lätt associerat med sysslor och rutiner. De använder sig till exempel av glad musik med högt tempo för att orka städa, eller lugn musik för att varva ner när man ska sova. Informant S älskade att lyssna på rock när han var liten, men idag lyssnar han nästan ingenting på denna genre med ett enda undantag, när han tränar. Jag frågade honom varför han tror att det blivit så och han svarade att det helt enkelt känns som att det är mer kraft i rocken än i hiphopen, och att han då får kraft till sin träning av musiken. Rocken har alltså en annan *affordance* för honom inom träningen än vad den har i det vardagliga livet.

Utifrån min intervju med M framgår det att hon likt S lyssnar på olika sätt beroende på

tillfälle. M berättar hur hon ofta blir inspirerad av musik inför egna projekt på musikproduktionslinjen. Informant N, som tidigare nämnts, lyssnar oftast uppmärksammat på musik när hon väl sätter på något och gillar sällan att lyssna ouppmärksammat. Informant E däremot lyssnar nästan enbart på musik för att hon inte tycker om att det är tyst. Alla informanter beskriver någon gång under intervjun, mer eller mindre, båda sätten att lyssna vilket visar att båda sätten fortfarande används.

Musiken följer med de flesta informanterna genom dagen och den kan vara lika varierande som sysslor kan vara.³⁰ Musiken kan på detta sätt bli en kompanjon i vardagen som hjälper dig att förstärka, forma eller undvika ett vissa humör och det blir på så sätt en del av ens sätt att vara.³¹ Alla informanter berättar om att de har speciell musik för när de tränar, till exempel svensk pop, house, eller hiphop. De gillar alla att lyssna på musik som är i samma tempo som de själva känner sig. Flera av informanterna tycker om att lyssna på lugn musik när de ska sova eller studera. Informanterna väljer alltså hur de utnyttjar musikens *affordance* beroende på situationen de befinner sig i. En snabb låt på gymmet kan *afford* energi till lyssnaren. Samma låt kan *afford* stress när lyssnaren ska försöka sova. Samma musik *affords* olika till lyssnaren beroende på situation. M berättar om hur musik tillsammans med en syssla måste passa ihop: ”Jag skulle liksom inte klara av att lyssna på hårdock medan jag pluggade”.

---

30 Hagen Nylund, Anja, ”Music Streaming in Everyday Life”, s. 238

31 Ibid, s. 242-243

Kapitel 3

I kapitlet tre diskuteras hur informanterna tar kontroll över sitt lyssnande med hjälp av personliga spellistor. Kapitlet tar även upp hur informanterna med hjälp av denna kontroll kan till exempel trösta sig själva med hjälp av musik, kontrollera sitt humör och eventuellt stämningen i ett socialt rum.

3.1 Spellistor och kontroll över musiken

Den som har ett konto på Spotify kan via ett sökfält leta upp den musik som hen är ute efter. Det kan vara ett album, en artist, en specifik låt eller kanske en nostalgisk ”Best of the 80's” lista. På Spotify finns det många spellistor att välja mellan, en användare kan ta del av Spotifys egna och även andra användares listor om de valt att ha dem offentliga. Utöver detta har man möjligheten att skapa sina egna offentliga spellistor. I artikel ”Accounting for Listening: how music streaming has changed what it means to listen” så lyfter Mathew Flynn fram tidigare forskning som menar på att man kan definiera in spellistor i fyra kategorier.³² Kategorierna är baserade på den nivå som lyssnaren kan ha över sitt lyssnande med hjälp av spellistan.

Artikeln är publicerad år 2014 i USA, då under en tid när Spotify var väletablerat och i ett land där det används. Följande sammanfattning av dessa fyra kategorier kommer från Flynns beskrivningar. Den första kategorin är spellistor som inte styrs av lyssnaren utan av en producent eller en DJ, alltså listor som spelas på radio eller till exempel på en klubb. Den andra kategorin är redan skapade spellistor som lyssnaren aktivt måste leta efter, till exempel ett album. Dessa spellistor kan vara skapade av Spotify eller andra användare. Den tredje är lista med en shufflefunktion.³³ Den fjärde kategorin är en spellista där lyssnaren integrerar direkt med spellistan och bestämmer allt själv.³⁴ Jag anser att det bara går att kategorisera in i två nivåer när det gäller lyssnarens kontroll. Listor som spelas på

---

32 Flynn, Mathew, ”Accounting for Listening: how music streaming has changed what it means to listen”, s. 41-42

33 Att den har shufflefunktion betyder att du kan be streaming-tjänsten att blanda låtarna i listan så att de spelas i oordning, alltså inte utefter den ordningen som de är tillagda i listan.

34 Flynn, Mathew, ”Accounting for Listening: how music streaming has changed what it means to listen”, s. 42

radio eller på klubb som man inte har kontroll över, respektive privata spellistor som man kan kontrollera.

Användaren kan själv göra en spellista med bara ett album som hen har bland sina egna spellistor och det blir då inte ett mer aktivt val att leta upp det albumet än att leta upp en lista som hen gjort med låtar från olika artister. Kontrollen är densamma. Om man väljer att använda sig av en shufflefunktion så gör jag ett antagande om att personen ifråga är öppen till att bli överraskad av vilken låt som spelas närmast. Valet är fortfarande lyssnarens och den samling av låtar som finns på spellistan är fortfarande förvalda av lyssnaren själv. Kontrollen i sig är möjligen inte helt den samma på alla tre listor som jag kategoriserar tillsammans, men valet är alltid lyssnarens och det krävs inte mer från hen i någon av dessa tre kategorier i det privata lyssnandet. Alla tre kategorier kan göras och ses som en privat spellista vilket ger lyssnaren likvärdig kontroll över alla kategorier.

Hagen beskriver väldigt konkret hur kontrollen över den personliga spellistan gör att den översiktliga upplevelsen hos en mobil musiklyssnare idag är ett resultat av "...en individuell förhandling av subjektivitet, ägarskap, autonomi, kunskap, minnen, historia, kompetens, skicklighet och så vidare i mötet mellan användare och musikmediet".³⁵ Den personliga spellistan blir alltså ett möte av dina personliga egenskaper och erfarenheter. Vad din spellista i sin tur *affords* dig, avgörs av liknande faktorer som till exempel minnen, kunskap och identitet. Den personliga spellistan bidrar förmodligen till största möjliga *affordance* eftersom den bygger på individens egna förkunskaper och preferenser.

3.2 Informanternas spellistor

Informant S har spellistor efter olika "crew"³⁶ inom svensk hiphop. S har även listor för svensk hiphop musik som inte är med i något crew, en lista för amerikansk hiphop och en sommarlista som bara är med den gladaste hiphopen. Han gillar alltså att lyssna efter olika typer av hiphop beroende på vart de kommer från. Han har ingen lista efter humör men berättar att han använder sig av sin sommarlista om han vill ha glad musik, eller så letar han bara upp glada låtar i någon av hans andra listor.

---

³⁵ Hagen Nylund, Anja, "Music Streaming in Everyday Life", s. 231

³⁶ Ett crew är en grupp av artister, ofta från samma län i Sverige, som har ett slags samarbete och tillhörighet till varandra.

M har genrelistor på Spotify och en ”huvudlista” med tusentals låtar där hon lägger in sina favoritlåtar. Hon väljer alltså antingen musik efter vilken genre som hon är sugen att lyssna på eller så väljer hon låtar från sin huvudlista. Likt M har K en huvudspellista där hon lägger in all sin musik. Utöver det har hon en lista för lugna låtar, en för 90-2000 tal och en för artisten Håkan Hellström. N brukar lyssna på hennes pojkväs spellistor eftersom hon tycker bättre om dem. N har försökt att göra egna spellistor men det blir oftast bara tio låtar då berättar hon, ”...och då tar det ju slut så himla snabbt”. Hon har dock en spellista som hon gjort själv och lyssnar på ganska ofta. Den spellistan beskriver hon som ”Peppig Svensk Pop”. N brukar även lyssna på hela album som hon har sparade på sin Spotify, vilket gör det till en spellista. Informant E har Spotifylistor som har samma namn som olika humör. Det finns till exempel ”gråt tills du spyr”, ”hjärtekras” och ”bröllopslistan” som hon lyssnar på när hon är ledsen, olyckligt kär eller när hon känner sig extra förälskad. Det finns även ”toppar och dalar” som hon lyssnar på när hon inte riktigt vet hur hon mår. Jag frågar om det finns någon mer glad lista/pepp-lista och hon säger att hon har en ”tagga till” lista som hon brukar lyssna på om hon måste göra något hon inte är särskilt sugen på och ska försöka peppa sig själv. Till skillnad från de andra informanterna så sorterat E alltså sina spellistor efter sina känslor.

Informanterna använder sig alltså främst av spellistor som de designat själva: listor med olika artister, listor med album, listor med en genre, listor för endast artister och spellistor för humör. De har med Spotify full kontroll över sitt lyssnande och gör listor utefter vad de behöver. Genom att kontrollera musiken så kontrollerar de vad musiken *affords* dem.

3.3.1 Musik för att kontrollera ett rums eller sin egen sinnesstämning

Informanterna använder sig vardagligen av sina smartphones i många olika syften varav ett av dem är att lyssnar på musik. Lilliestam menar på att han har hört många ungdomar beskriva sin iPod som sin bästa vän.³⁷ Idag har man i princip en iPod inkluderad i sin telefon om man har en smartphone vilket blir som den nya ultimata bästa vännen. Trots att en smartphone används till så mycket mer än bara musik så används den nog mestadels i detta syfte för vissa människor.

---

³⁷ Lillistam, Lars, *Musikliv: vad människor gör med musik – och musik med människor*, s. 89

Tia DeNora skriver i sin bok *Music in everyday life* om en intervju hon haft med en kvinna som heter Lucy. Kvinnan berättar i intervjun om hur hon använder sig av musik när hon är stressad i syftet att lugna ner sig själv. Musiken är ett verktyg som hjälper henne att ta sig själv från ett sinnestillstånd till ett annat, under en relativt kort tidsperiod.³⁸ Tidigare forskning menar att detta är det vanligaste sättet att använda sig av musik, att lyssna för att ändra sitt humör.³⁹

3.3.2 Musik som tröst

För vissa informanter har musiken ofta agerat som en tröst. Informant N berättar om vad musik har betytt för henne, vilket egentligen direkt talar om musikens *affordance* för henne som specifik individ:

Jo men jag tänker väl att den, som precis för alla har betytt ganska mycket. Men jag vet inte om jag, ja men det är väl att det har varit en tröst kanske, när man är ledsen. Att man lyssnar på musik när man mår dåligt och känner att det är någon innan mig som har känt som jag gör, och att det känns bra. Det är väl det sammanfattat vad musik har betytt för mig.

Informant N har relativt omedvetet lyssnat på musik för att ändra sitt humör och för att trösta sig själv. Även om det skett omedvetet så har musiken fungerat som ett stöd för N. De har hjälpt henne att styra sina känslor.⁴⁰ Detta verkar dock inte vara något som hon reflekterat över tidigare, att hon har detta beteende. N har alltså omedvetet nyttjat musikens *affordance*. Hon verkar också anse att det är en självklarhet att även andra människor använder sig av musik som ett stöd. Hur kommer det sig att N aldrig reflekterat över vad musiken *affords* henne och hur hon använt den för att må bättre psykiskt? Kanske är musiken en sådan naturlig del av det vardagliga livet att hon aldrig haft ett behov av att reflektera över hur pass viktigt musikens närvaro har vart/är för henne.

Informant E berättar att hon har varit sjukskriven på grund av depression, och hur Håkan Hellströms musik då räddade henne. Hon berättar om hur hon nu på "...alla konserter

---

38 DeNora, Tia, *Music in everyday life*, s. 16

39 Flynn, Mathew, "Accounting for Listening: how music streaming has changed what it means to listen", s. 46

40 Skånland Strand, Marie, "A young woman's narrative on the role of mobile music in coping with everyday life", s. 63

storgrinar för att det tar henne tillbaka till en tid då hon mådde dåligt”. Hon berättar att den musiken var en enorm tröst och att hon är väldigt tacksam för det. Håkan Hellströms musiks *affordance* är någonting som E alltid har kunnat ta en stor del av och hon berättar att musiken blir ännu starkare när hon går på hans konserter. Konsertmiljön skapar nya *affordancer* för musiken genom att musiken får ytterligare dimensioner. Att få höra musiken spelas live, att få se artisten medan man lyssnar och att få stå tillsammans med andra fans kan alla vara faktorer som bidrar till att musiken *affords* mer när den spelas live. E har som tidigare nämnts sina spellistor kategoriserade efter humör och känslor. Hon väljer väldigt medvetet musiken som hon ska lyssna på för att påverka sig själv och är på så sätt, olikt N, medveten om vad musiken *affords* henne. Hon utnyttjar detta främst i ett ventilerings syfte. Hon använder sig alltså av musiken för att få utlopp för sina negativa känslor, vilket vi återkommer till senare.

Skånland menar att man med sitt lyssnande kan upprätthålla och främja subjektivt välmående.⁴¹ Alltså att man med sitt lyssnande kan hjälpa sig själv att må bättre, och även hjälpa en att behålla sitt välmående. Alla mina informanter äger en smartphone som ger dem en möjlighet att kunna lyssna på musik nästan var som helst. Skånland menar att den bärbara musikspelaren kan hjälpa lyssnaren genom vardagen på varierande sätt. Den kan till exempel hjälpa lyssnaren att få en känsla av eget utrymme i en folkmassa med hjälp av den ljudbubbla som skapas av att lyssna i hörlurar.⁴² Informanterna använder sin musikspelare i liknande syften både hemma och ute på stan. Informant E, K och S har alla använt sig av musiken för att stänga ute andra på till exempel en buss, det har blivit ett sätt att visa allmänheten att man inte är sugen på att prata med någon. Genom att kunna lyssna med en sådan typ av kontroll så kan musiken öppna och stänga utrymmen för en själv när man lyssnar och det är så känslan av en personlig bubbla skapas, enligt Hagen.⁴³

Flera forskare berör och diskuterar hur lyssnarens ”bubbla” blir en privatiserad, isolerad och meditativ ljudbubbla som gör så att lyssnaren kan få en känsla av att vara själv trots att hen är omgivnen av människor.⁴⁴ Bubblan kan hjälpa lyssnaren att känna en slags kontroll över situationer genom att ha full kontroll över musiken och på så sätt ha kontroll

---

41 Skånland Strand, Marie, ”A young woman's narrative on the role of mobile music in coping with everyday life”, s. 61

42 Ibid, s. 68

43 Hagen Nylund, Anja, ”Music Streaming in Everyday Life”, s. 241

44 Beer, David, ”Mobile Music: Coded Objects and Everyday Spaces”, s. 469

över vad musiken *affords*.⁴⁵ Skånland menar att lyssnaren på så sätt kan kontrollera när och hur denne vill hantera sina egna känslor.⁴⁶

Alla informanterna har använt sin musikspelare för att känna mer kontroll över en situation och för att lättare kunna kontrollera sina känslor. N berättar hur hon brukar försöka hantera jobbiga stunder i livet med musik: ”Helst så lyssnar jag isåfall på låtar som börjar väldigt lugnt och ledsamt och som senare går över till glada och peppiga. Det kan ju bli som ett hån mot sig själv om man sätter på *Walking on sunshine* när man är skitledsen”. S berättar om hur han som ung tonåring var mobbad och hade det väldigt tufft under sin skolgång under en viss ålder. S lyssnade då väldigt mycket på Petter. Låten *Vinden har vänt* hade under denna period en stor *affordance* för S. Han berättar om hur låten motiverade honom till att kunna ignorera och inte bry sig om de som mobbade honom. ”Kan han, kan jag. Musiken fick mig att stå rakare och våga säga ifrån”. Musiken hade egenskaper som hjälpte S att skapa kontroll över sin situation och hjälpte honom att våga säga ifrån. Musiken hade alltså egenskaper som gjorde att S kunde känna en typ av kontroll, musiken *affords* S kontroll.

3.3.3 Musik *affords* ventilering

Skånland hänvisar i sin artikel *A Young Woman's Narrative on the Role of Mobile Music in Coping with Everyday Life* till ett flertal andra forskare när hon diskuterar huruvida ventilering är någonting positivt eller någonting negativt. Hon hänvisar till viss forskning som visar på att när man lyssnar på musik som speglar ens egna negativa känslor och ventilerar ut dem kan det ha en ogynnsam effekt ur ett kortsiktigt perspektiv. Resultaten visar där att ventilering är en felaktig reglering av känslomässig kontroll och även att ventilering kan förlänga den negativa känslan snarare än att minska den.⁴⁷ Ventileringen gör istället människor mer arga, ledsna och aggressiva.⁴⁸

I motsats till den forskningen lyfter Skånland även fram forskare som menar på att

---

45 Skånland Strand, Marie, ”A young woman's narrative on the role of mobile music in coping with everyday life”, s. 69

46 Ibid

47 Ibid, s. 65

48 Ibid

ventilering hjälpte deras respondenter att på lång sikt göra sig av med den negativa känslan och att de mådde bättre om de fått ventilera.⁴⁹ Informant E tycker att ventilering genom musik hjälper henne väldigt mycket.

Jag vet inte hur jag skulle fungera som ledsen person utan musiken. Det är så jag tröstar mig själv, med sorglig musik som får mig ännu mer nedstämd. Om man får gråta ut under dagen så kan jag vakna upp nästa dag och må okej eftersom jag har fått gråta ut, men vaknar jag nästa dag och har gråt kvar blir det samma humör en dag till.

E hävdar alltså att om hon inte skulle få ventilera ut sina känslor med hjälp av musik så skulle känslan sitta kvar betydligt mycket längre. Om hon får vara ledsen och får gråta ut känns känslorna mer hanterbara dagen efter. Hon anser alltså att hon inte kan bli av med sina negativa känslor förrän hon har fått ge uppmärksamhet till dem. Likt studien som Skånland hänvisade till så berättar mina informanter om hur de anser sig själva gynnas av att få ventilera sina känslor genom musiken. Visst stämmer den tidigare forskningen som Skånland belyser, att känslorna inte blir mindre just i stunden man ventilerar. Inom denna gruppen av informanter verkar dock de flesta anse att det kan vara ett effektivt sätt att bli av med sina negativa känslor i längden. Där blir valet istället personligt om man antingen vill må lite dåligt över en längre period eller om man vill må väldigt dåligt under en kortare period och sen må bättre. Musik blir ett accepterat sätt att uttrycka annars svåra, våldsamma och ibland oacceptabla tankar.⁵⁰ Med musik så riktar individen sina negativa känslor in i en harmlös aktivitet som lyssnandet, istället för att delta i verbal eller fysisk aggression.⁵¹ Informant K berättar att han ibland kan lyssna på riktigt hård hiphop om han är riktigt arg men oftast vill han bara lyssna på musik som han själv uppskattar, mer för att rensa tankarna. K berättar:

Ja asså det är ju så sjukt skönt att typ när man har en dålig dag eller känner sig deppig så är det skit skönt att gå ut på en promenad och lyssnar på musik. Jag tror inte alls att det skulle hjälp på samma sätt om jag bara gick ut på en promenad, jag tror att typ 70 procent är musiken som får mig att må bättre och kanske 30 procent är det promenaden. Eller om jag vaknar på fel sida så vet jag vilken musik jag ska lyssna på för att försöka vända den känslan liksom.

---

49 Skånland Strand, Marie, "A young woman's narrative on the role of mobile music in coping with everyday life", s. 65

50 Ibid

51 Ibid

K:s beskrivning skiljer sig en del från de andra informanternas beskrivning av att lyssna på musik för att ändra sitt humör men den informant som mest sticker ut är S. Han anser inte att musiken *affords* honom den egenskapen på samma sätt som de andra tycker. S berättar: ”Jag kanaliserar nog inte mitt humör i musik som många andra gör. Men samtidigt så blir jag sjukt glad av viss musik. Jag tror att jag kanske inte låter mig själv bli ledsen för att jag egentligen vill vara en glad person”. S tillåter alltså oftast inte sig själv till att vara ledsen, och behöver därför inte heller musiken för att ändra sitt humör.

3.4 Musik för att kontrollera sociala situationer

Att musik kan vara en väsentlig faktor för att få igång en fest är nog inte främmande för någon. Informant K tycker att musiken kan ”kontrollera” stämningen ibland. K: ”När man är på fest och det kommer på en astråkig låt måste man ju byta, speciellt hemma hos en själv! Kommer det på en as ledsam låt får man ju typ panik och tänker att alla ska bli as deppiga nu”. Att informant K utgår från att en låt ska påverka andra människor så mycket måste betyda att det även påverkar honom. Men hur vet han hur en låt ska påverka en annan människa, eller en hel grupp? Det är såklart väldigt svårt att förutspå men det hjälper nog om man känner de människor som bildar den grupp som man försöker påverka med musik. Miljön har en viss *affordance*, utöver det så har musiken som spelas olika *affordance* för människor beroende på deras identiteter och bakgrund. M berättar: ”Styr man över musiken på en fest så väljer man ju ut de låtarna som man tror att folk kommer bli taggade av liksom. Det är nog viktigt där att känna av stämningen efter vad folk vill höra”. M anpassar alltså musiken efter den *affordance* som hon tror att musiken kan ge sällskapet.

DeNora skriver om hur man kan kontrollera en social situation med musik genom att man med musiken skapar en slags ram över den sociala situationen.⁵² Även Hagen skriver om hur musik har potential till att kunna vara till fördel för till exempel en dejt, fester eller andra sociala sammanhang. Musiken kan då representera en önskevärdig atmosfär som bakgrund⁵³, men allt beror på vad musiken *affords* de som befinner sig i atmosfären. Informant S känner även han igen sig i detta beteendet. S berättar:

---

52 DeNora, Tia, *Music in everyday life*, s. 19-20

53 Hagen Nylund, Anja, ”Music Streaming in Everyday Life”, s. 238

Jag har självklart satt på en låt typ på en fest eller i korridoren jag brukade bo i för att försöka muntra upp någon. Om någon var lite ledsen eller var trött på skolan eller vad som helst, så slängde jag på något som gjorde mig glad och hoppades på att det skulle ha samma effekt på de andra.

Informant S, K och M tror sig alltså kunna ändra en sinnesstämning i ett rum med musik, precis som DeNora och Hagen påstår att man kan. Det verkar vara något som de gjort tidigare och fortfarande gör idag, vilket måste betyda att det mer eller mindre fungerar.

Kapitel 4

Kapitel 4 diskuterar hur musiken har egenskaper som kan stärka ens identitet och hur man uppfattar sig själv. Kapitlet tar även upp huruvida informanterna någon gång har känt att deras identitet varit starkt förknippad med en specifik genre, och om de möjligtvis fortfarande känner så. Kapitlet berör även hur streamingtjänsterna påverkar lyssnandet och om informanternas lyssnande skulle sett annorlunda ut om de inte hade haft musiken lika lättillgänglig.

4.1 Musik och identitet

Tia DeNora skriver om hur musik kan påverka hur människor känner gällande energi och känslor, hur de framställer sig själva, vad de känner om sig själva och hur de upplever hur tid passerar.⁵⁴ Hagen hävdar att ”musikstreamingtjänster fyller en roll av en formbar livsresurs – en roll som påverkar personlig integritet, identitet och den levda uppfattningen av tid, plats, kropp och jaget...”⁵⁵ Likt den tidigare beskrivningen av den personliga bubblan menar Lilliestam att man i den bubblan kan med hjälp av musiken skapa sin identitet, iallafall hur man själv uppfattar den.⁵⁶ Vissa människor väljer att visa sin musiksmak utåt genom till exempel kläder, som på så sätt kan bli en del av personens identitet. Eller så kanske man går på ett favoritbands spelningar väldigt ofta och anser att det blir en del av ens identitet.

Jag ställde mina informanter frågan om de någon gång känt att deras identitet varit förknippat med deras musiksmak, vilket nästan alla någon gång hade gjort. Informant N hade förut en period som hon lyssnade mycket på hiphop och minns hur hon då kände att den typen av musik kunde kopplas till hennes identitet. Hon tyckte att det kändes som att hiphop var en väldigt stor del av henne på grund av att hon tyckte att genren var cool och att de som lyssnade på hiphop var coola. Jag uppfattar det som att det var mer en identitet som hon strävade efter, än en identitet hon tyckte sig själv ha. Hon ansåg att de som lyssnade på hiphop verkade vara coola och ville då att andra skulle associera henne med

54 DeNora, Tia, *Music in everyday life*, s. 17

55 Hagen Nylund, Anja, ”Music Streaming in Everyday Life”, s. 243

56 Lilliestam, Lars, *Musikliv: vad människor gör med musik – och musik med människor*, s. 94

den musiken och den stilen. Det förefaller som att det inte handlade om att hon identifierade sig med en musikgenre, utan mer en önskan att tillhöra en grupp.

E berättar att hon hade en period i högstadiet då hon lyssnade mycket på emo-rock. Under den tiden formade den musiken hennes stil och även vilka kompisar hon hade, och på så sätt även en del av hennes identitet. E kände en stark samhörighet med de vänner hon hade då genom musiken. Hon berättar att det var den som förde dem samman och att det var musiken som deras vänskap grundades på. Musikens *affordance* var då relativt lika för E och hennes kompisar vilket förde dem samman.

K har sedan ett tag tillbaka känt sig starkt förknippad med hiphop. Han tror att det kan bero på att han dansade till den musiken under hans uppväxt. Dansen ökade på så sätt vad den typen av musik kunde *afford* för K. Han berättar att de kläderna som de dansade i var hiphop-stilen och hur hans egen klädsmak då formades efter musiken. Den miljö som K vistades i och de kläder de använde under sina dansklasser gjorde alltså så att K kände en ännu större koppling till hiphopen, vilket kan ha bidragit till att genren då fick en större *affordance* för K. Han har alltid känt att dansen har varit en del av hans identitet och med den så identifierade han och andra honom med hiphop.

Informant S har alltid identifierat sig med olika musikstilar under sin uppväxt. S berättar:

Hur jag har klätt mig och hur jag har betett mig har alltid kommit tillsammans med musiken. När jag skejtade så var det tigha kläder och nitar. Sen när jag lyssnade på Petter blev det baggy jeans, keps på snedden och stora tröjor. Så musiken har på något sätt alltid definierat hur jag har klätt mig, hur jag har betett mig och hur jag är.

Musiken har alltså varit ett sätt för S att identifiera sig själv och ett sätt att känna samhörighet i en grupp. Han har efter sin omgivning ändrat sin musiksmak och på så sätt även ändrat sitt sätt att klä sig på. Förmodligen för att passa in så mycket som möjligt eller för att anamma musikgenren så mycket som möjligt.

M berättar om hur hon spontant associerar sin identitet med musik men har svårt att

utveckla det. Hon säger att det är en väldigt stor del av den hon är, mer att det nog är mer musiken i sig som hon identifierar sig med och inte någon specifik genre eller artist. Informanterna har alltså alla känt att deras identitet någon gång i livet har varit förknippad med deras musiksmak eller musiken i sig.

K och S identifierar sig fortfarande med hiphopen. De lyssnar båda två fortfarande på den musiken och klär sig fortfarande i en stil som ofta associeras med genren. K:s egna association med genren är dock inte alls lika stark idag som den var när han var yngre. Jag frågar vad detta kan bero på och K svarar att det skulle ha att göra med att han idag lyssnar på betydligt mer musik än bara hiphop. Flera av informanterna beskriver deras musiksmak som betydligt mycket bredare idag än när de var yngre. Jag ställer mina informanter frågan varför det är så, men det hade svårt att svara på.

Självklart utvecklas människan med ålder, och kan på så sätt utveckla nya åsikter och preferenser för musik. På så sätt blir lyssnaren mer mottaglig för musikens *affordance*. Även om åldern är viktig så är det inte bara informanterna som har utvecklats sedan de var yngre, utan även teknologin. Den enkla tillgången till att hitta ny musik gör det kanske enklare att hitta en genre man älskar, eller svårare att bara hålla sig till en, och kan på så sätt hjälpa en lyssnare att vidga dess musikaliska preferenser. Tillsammans med tekniska utvecklingen så har det moderna lyssnandet blivit en del av informanternas liv och på så sätt även en del av deras identitet.

4.2 Tillgänglighet

Något som genomsyrar mina intervjuer och alla mina informanternas svar om musiken i deras vardag, är att den alltid finns där och att den är en självklarhet. Streamingtjänsten Spotify lanserades år 2008⁵⁷ och jag frågade mina informanter om de minns ungefär när de började använda sig tjänsten. Alla gissade på ungefär 2009-2010. Det betyder att Spotify har varit en del av deras liv i ungefär 7-8 år. Under dessa 7-8 åren har Spotify och dess enorma mängd musik blivit en naturlig del av informanternas vardag. Eftersom Spotify även är det som mina informanter nästan helt uteslutande använder sig av för att lyssna på musik så är det lätt att se hur streamingtjänsten till stor del har varit med och format deras

⁵⁷ Johansson, Sara, "Så startade Spotify" <http://naringslivshistoria.se/bizstories-nyheter/naringslivshistoria/en-bra-ide-ar-bara-borjan/> (Hämtad 02-11-2017)

musikvanor. Spotify är på så sätt en av förutsättningarna som påverkar vad deras lyssnande *affords*. För att kunna lyssna på Spotify behövs en smartphone, dator eller liknande. Det som informanterna är vana vid att musiken *affords* är på så sätt beroende av att de har tillgång till ett objekt som de kan spela sin musik på och att de har tillgång till Spotify.

Spotify och dess breda val av musik är något som de verkar ta för givet, jag ställde därför mina informanter frågan, ”Tror du att du skulle lyssna på musik på samma sätt om du inte hade tillgång till Spotify?”. Det beteende som mina informanter och jag beskrivit genom denna studie förutsätter att de har tillgång till Spotify. Eller? Hur mycket av deras beteende är egentligen beroende av tillgängligheten? I ett försök att analysera detta vill jag först presentera alla informanternas sammanfattade svar. Jag har här valt att presentera informanternas svar på följande sätt eftersom jag anser att det är viktigt för läsaren att få en extra inblick i denna fråga. Frågan är starkt kopplad till uppsatsens syfte om att analysera huruvida lyssnande idag till stor del är beroende av till exempel Spotify.

Informanterna svarade:

E

Det märkte jag faktiskt nu när jag reste till Grekland, då hade jag bara en offline-lista på Spotify och ville inte tröttna på musiken innan flygresan hem så jag struntade i att lyssna på musik den veckan. Men jag skulle ju såklart med ansträngning och Wi-fi kunnat ordna det men ändå gjorde jag ju inte det. Så det visar väl på att jag nog inte skulle ha lyssnat lika mycket om det inte var så tillgängligt.

N

Jag tror nog det. Därför att en viss del av min musiksmak är ju en massa olika artister och en massa olika låtar och det kanske jag inte skulle ha lyssnat på på samma sätt. Men en stor del av min musiksmak är att jag gör ett val att nu vill jag lyssna på den här skivan, eller den här artisten och det känns inte som att det skulle förändrats. Då skulle jag köpt de skivorna jag ville ha liksom och lyssnar på dem så.

K

Jag skulle nog inte lyssnar lika mycket om jag inte hade lika nära till det. Jag pratade faktiskt med en kompis om det här igår, om när man hade ipod. Hur många låtar fick man plats med på den liksom typ tio låtar. Så man hade ju med sig musiken men inte alls på samma bredd. Idag kan jag söka upp exakt vad jag vill efter exakt vilket humör jag är på och jag tror absolut att det har gjort så

att jag lyssnar mer. De tio låtarna kanske inte passade in i en situation eller mitt humör, och jag tröttnade på dem jätte snabbt. Alltså jag tror fortfarande att jag skulle lyssnat när jag promenerade och på buss och så men kanske mindre när jag är hemma. Men det är så svårt att säga på grund av den musiken man har tillgång till idag och hur mycket man utnyttjar dem

S

Nej det tror jag inte. Jag hade nog lyssnat på musik men inte lika mycket på olika musik. Då hade jag ju behövt köpa så sjukt mycket skivor. Nu betalar jag hundra kronor i månaden och har tillgång till i stort sätt all världens musik. Så jag hade nog inte lyssnat lika brett.

M

Det tror jag definitivt att jag hade, fast i annan form. Jag minns så väl när Spotify kom och hur det bara blev en annan plattform, som var väldigt enkel och lättillgänglig. Men som sagt, hade inte Spotify kommit hade jag lyssnat lika mycket ändå, på något annat sätt.

Här skiljer sig informanternas svar ganska mycket. N beskriver sin vardagslyssning med att hon sällan lyssnar ouppmärksammat och ibland lyssnar uppmärksammat. Hennes svar om att hon tror att hon skulle lyssna relativt likadant utan Spotify känns inte förvånande, med tanke på att N är ett exempel på någon som inte utnyttjar de som Spotify *affords* på samma sätt som de andra informanterna. Intresset för den typen av lyssnande som de andra informanterna använder sig av finns inte på samma sätt hos N och Spotify har på så sätt inte samma *affordance* för henne.

Även M tror att hon skulle lyssnat lika mycket, fast i en annan form. Detta svar blir inte heller speciellt förvånande eftersom M studerar musikproduktion och utövar musik själv. Hon är även uppvuxen i ett hem där musik har spelats ofta och mycket. Hennes pappa jobbar även han med musik och musiken kan på så sätt blivit en naturlig del av vardagen tidigt i M:s liv. Det skulle alltså inte bli en allt för stor omständighet för informanterna M och N att fortsätta lyssna på musik på samma sätt utan tillgången till Spotify, enligt dem själva. N lyssnar redan mestadels på specifika album som hon verkligen känner för, och hon lyssnar även oftast hemma. Detta beteende skulle hon bara behöva en CD-spelare till och hennes favorit CD-skivor. M har alltid tillgång till musiken genom sina instrument. Hon kan alltså skapa sin egna musik om hon inte kan lyssna på annat sätt. Hon har även ett annat behov att att höra på ny musik eftersom hennes utbildning och framtida jobb kräver att hon håller sig uppdaterad på den musik som skapas idag.

Informant S, K och E tror inte att de skulle lyssnat på samma sätt. Spotify har alltså en större betydelse för dem i deras vardagslyssnande. Informant E som tidigare beskrev sitt lyssnande som främst ett sällskap och något som fyller ett tomrum, struntade fullständigt i musiken under en vecka utomlands när det plötsligt inte var lika tillgängligt som under en vanlig vecka. Förmodligen så fanns det inget tyst tomrum som behövde fyllas ut av musik under denna resa eftersom hon hade sällskap hela tiden på ett sätt som inte har vardagsvis. På grund av hennes tidigare svar så tror jag att E skulle haft ett större behov av att lyssna på musik än hon själv inser om den inte hade funnits lika lättillgängligt. Iallafall när hon var hemma själv. Jag tror att bakgrundsmusiken *affords* hennes miljö mer än hon inser. Som hon beskrivit det innan är det en känsla som är nära till panik som kan uppstå när det är tyst och hon är ensam. Därför tror jag att hon skulle lyssnat mer än hon påstår, då förmodligen inte i något annat syfte än att undvika tystnaden som hon minns att hon hatat ända sedan hon var liten.

K tycker att detta är svårt att svara på. Han menar på att han utnyttjar den tillgången han har idag till musik så pass mycket att det blir svårt att föreställa sig en vardag utan de möjligheterna som musiken har idag. Han tror att han skulle lyssnat mycket på bussen och under promenader, men kanske inte lika mycket eftersom han har lätt för att tröttna på musik. Spotify bidrar med en enorm bredd av musik och dess konstanta tillgängligheten ger en möjligheten att aldrig behöva tröttna på en låt igen. Spotify blir alltså en stor förutsättning för vad musiklyssnandet *affords* K eftersom att han lätt tröttnar på musiken vilket gör så att den efter ett tag *affords* honom mindre. S som aldrig låter tystnaden ta över under hans vardag tror att han skulle lyssnat lika mycket, men säger att han absolut inte skulle lyssnat på samma sätt, alltså inte alls lika brett. För det skulle, som han säger, bli väldigt mycket skivor och väldigt mycket pengar. Idag kan han till exempel söka på ett annat lands topplista och hitta hur mycket ny musik som helst, och han kan lyssna på den musiken hur mycket han vill. Om han skulle behöva lyssna på musik via till exempel CD-skivor så skulle det bli ett helt annat projekt att hitta ny musik. Det skulle, som han säger, bli väldigt dyrt och omständligt. Men att S skulle lyssnat mindre på musik verkar inte troligt, som han själv säger, eftersom att han aldrig verkar vilja sluta analysera och hitta nya nivåer inom musiken.

Kapitel 5

Slutdiskussion

Att avgöra exakt hur mycket Spotify idag har påverkat hur vardagslyssnandet ser ut hos unga vuxna är svårt, men det framkommer tydliga kopplingar mellan mediet och deras beteende. Musiken har sedan länge varit en del av deras vardag och har funnits där som ett stöd och ett hjälpmedel för vad det än är som de tyckt att musiken har behövts till. Om det är för att få ventilera känslor, för en energikick som behövs inför eller under träning, för att koncentrera sig eller för att kunna stänga sig ute från omvärlden i en folkmassa. Spotify förser unga vuxna med ett enormt sortiment av musik som i sin tur kan hjälpa dem att hantera sin vardag och alla moment i den.

Målet med denna studie är att bidra till en ökad förståelse hur studenter idag lyssnar på musik och hur deras beteende påverkas av den mängd musik som finns tillgängligt för dem via Spotify. De flesta av informanterna lyssnar på musik så ofta de har chansen, med undantaget av informant N. Informanterna berättar om hur de ibland lyssnar uppmärksamt och ibland ouppmärksammat, beroende på olika situationer. Informanterna lyssnar i olika syften och anpassar musiken utefter det. De lyssnar för att till exempel: få en känsla av sällskap i ett tomrum, för att styra sitt humör, för att ventilera sina känslor, för att trösta sig själva, för att känna en kontroll över sig själv, ett socialt rum etc. och såklart för nöjet av själva lyssnandets. I alla dessa situationer så kan individen ta mer eller mindre del av musikens *affordance*, beroende på den miljön de vistas i och deras personliga egenskaper. Informanterna använder sig av Spotify för att kunna reglera dessa olika sinnesstämningar i sin vardag.

I tidigare forskning så har till exempel Skånland diskuterat relationen mellan mediespelare och lyssnaren. Hagen utvecklar detta till att mediespelaren kan utgöra en ny slags relation mellan musiken och lyssnare. Hagen diskuterar även hur lyssnandet ökar i takt med teknologin, men aspekten på hur bredden av musik som finns tillgänglig för lyssnaren även den har utvecklats tillsammans med teknologin, diskuterar hon inte.

Det är tydligt för mig att Spotify påverkar lyssnarens relation till musik och den möjligheten som lyssnandet i sin tur *affords* till den som lyssnar. Utan streamingtjänster

som till exempel Spotify skulle de flesta av mina informanter förmodligen inte haft samma relation till musik, de skulle aldrig haft möjligheten till att få det. Möjligheten att aldrig behöva tröttna på sin musik ger relationen mellan lyssnare och musiken en helt annan förutsättning. Jag vill med min studie ge ett nytt perspektiv på relationen mellan lyssnare och musik i vardagen, utifrån bredden av musik som finns tillgängligt på Spotify. Om man ska diskutera det vardagliga lyssnandet av musik måste man, enligt mig, även reflektera över de möjligheter man har till att lyssna på musik och vad det kan betyda. Mitt insider-perspektiv inom denna undersökningen har hjälpt mig att bättre kunna förstå dessa möjligheter hos informanterna, vilket jag tror var till stor fördel. Jag har med min studie försökt att belysa det som jag tycker fattas i tidigare forskning, alltså hur tillgängligheten av musik har integrerat med och påverkat vardagslyssnandet, och hoppas på att få läsa mer forskning som belyser denna aspekt i framtiden.

Käll- och litteratur förteckning

Litteratur

Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter, *Handbok i kvalitativa metoder*, 2., [utök. och aktualiserade] uppl., Liber, Stockholm, 2015

Beer, David. "Mobile Music: Coded Objects and Everyday Spaces", *Mobilities*, vol 5:4 2010, s. 469-484

Bossius, Thomas & Lilliestam, Lars, *Musiken och jag: rapport från forskningsprojektet Musik i människors liv*, Ejeby, Göteborg, 2011

DeNora, Tia, *Music in everyday life*, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 2000

Flynn, Mathew. "Accounting for Listening: how music streaming has changed what it means to listen", *Kinephanos: Revue d'études des medias et de culture populaire/Journal of media studies and popular culture*, vol 6, *Musical and Media Connectivities: Practices, Circulation, Interactions* December 2016, pp. 36-59

Gibson, James J., *The ecological approach to visual perception*, Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, N.J., 1986

Hagen Nylund, Anja "Music Streaming the Everyday Life", *Networked Music Cultures* R. Nowak, A. Whelan (eds.), (Palgrave Macmillan 2016 e-bok) pp 227-245

Johansson, Sara, "Så startade Spotify", BizStories, 2015

Johansson, Sofia, Werner, Ann, Åker, Patrik & Goldenzwaig, Gregory, *Streaming music: practices, media, cultures*, London, 2018

Lilliestam, Lars, *Musikliv: vad människor gör med musik - och musik med människor*, 2. rev. uppl., Ejeby, Göteborg, 2009

Rösing, Helmut, "Listening Behaviour and Musical Preferences in the Age of 'Transmitted Music', ur *Popular Music*, Vol. 4, Performers and Audiences, Cambridge University Press, 1984, pp 119-149

Skånland Strand, Marie, "A young woman's narrative on the role of mobile music in coping with everyday life", ur Lars Ole Bonde, Even Ruud, Marie Strand Skånland, och Gro Torndalen, [eds.] *Musical life stories: narratives on health musicking*, Oslo: Norwegian Academy of Music, 2013

Källor

Otryckta källor -Intervjuer:

Informant E: Student vid Linnéuniversitet i Växjö, år två. Intervju 2017-10-05

Informant M: Student vid Linnéuniversitet i Växjö, år två. Intervju 2017-10-10

Informant N: Student vid Linnéuniversitet i Växjö, år två. Intervju 2017-10-26

Informant K: Student vid Linnéuniversitet i Växjö, år två. Intervju 2017-11-03

Informant S: Student vid Linnéuniversitet i Växjö, år ett. Intervju 2017-11-05

Bilaga 1 - Intervjufrågor

- Bakgrund om Projektet
- Frågor om anonymitet
- Få godkännande från informant om inspelning

Frågor om informant, bakgrund:

- Hur gammal är du?
- Vilket program läser du?
- Vart kommer du ifrån?
- Vart kommer dina föräldrar ifrån?
- Har du några syskon?
- Vad jobbar de i din familj med?
- Vad har de för utbildning?

Musik i hemmet under uppväxten:

- I vilken ålder kommer du ihåg att musiken blev en medveten del av ditt liv?
- Vad har musik betytt för dig?
- Beskriv din vardag utifrån ditt musikanvändande.
- Associerar du musik med din identitet, med minnen och känslor?
- Är det någon speciell låt som du associerar med en speciell syssla? Till exempel träning, eller diska etc, så att det blir mer av en ritual.
- När sätter du oftast på musik? När du är med kompisar eller när du är själv?
- När sätter du absolut INTE på musik?
- Vilket medie använder du dig av när du lyssnar på musik?
- Har du någonsin använt dig av musik för att försöka ändra ditt eller någon annans humör, alternativt för att försöka ändra en sinnesstämning som till exempel på en fest?
- Är det någon låt som du känner har betytt extra mycket för dig och som du har en

stark koppling till?

- Har musik varit ett hjälpmedel för dig?
- Har du medvetet använt musik som ett hjälpmedel?
- Lyssnar du på någonsin på Live?
- Tror du att du skulle lyssna lika mycket på musik om det inte fanns lika tillgängligt för dig?